

Til
Albertslund Kommune

Fra
Danmarks Evalueringsinstitut

Evaluering af DSA-forløb på Herstedlund Skole, Albertslund Kommune

Albertslund Kommune har bedt Danmarks Evalueringsinstitut (EVA) evaluere udbyttet af forløb i "Dansk som andetsprog i fagene", som lærere på 5. og 7. årgang fra Herstedlund Skole har deltaget i. Forløbet i dansk som andetsprog (DSA) er en del af Integrationsministeriets og Albertslund Kommunes partnerskabsprojekt om ungestrategier. Partnerskabet løber fra 1. januar 2010 til 31. december 2013.

Dato
12.10.12

Ref.
krn

Sagsnr.
2012-309

Side
1/11

Lærere i 5. og 7. årgang på Herstedlund skole har i skoleårene 2010/11 og 2011/12 deltaget i et undervisningsforløb vedrørende DSA varetaget af Mette Ginman fra UCC. Dertil kommer et forløb, der finder sted i indeværende skoleår. Formålet med forløbene har været at give lærerne indsigt i tosprogethed og andetsprogpædagogik og give dem konkrete redskaber til og erfaringer med at undervise i DSA i fagene. Forløbene varer i 30 timer og består af 3-4 teoridage efterfulgt af aktionslæringsforløb med fagdidaktisk sparring mellem lærere og underviseren fra UCC.

Nærværende notat beskriver evalueringens formål og metode efterfulgt af analyserne med udgangspunkt i evalueringsspørgsmålene.

1. Evalueringens formål og metode

Formålet med evalueringen er at bidrage med viden om, hvilken betydning DSA-forløbene har for lærernes praksis og i sidste ende for elevernes udbytte af undervisningen. Evalueringen har desuden til formål at bidrage til Albertslunds Kommunes arbejde med at udbrede og videreføre de aktiviteter, der har positiv betydning for elevgruppen af faglige svage tosprogede elever på mellem- og udskolingstrinnet. Med afsæt i de to formål vil evalueringen søge svar på følgende overordnede evalueringsspørgsmål:

- Hvordan omsætter lærerne den viden, de har fra DSA-forløbet, til praksis i undervisningen?
- Hvilken betydning vurderer lærerne, at DSA-forløbet har for eleverne?
- Hvordan spredes den viden, lærerne har fra DSA-forløbet, til skolens øvrige lærere?

Evalueringen omfatter følgende datagrundlag:

- Desk research
- Gruppeinterview med skolens ledelse
- To fokusgruppeinterview med lærere, der har deltaget i DSA-forløbet som lærere i hhv. 5 og 7. årgang.

Desk researchen danner grundlag for udarbejdelse af spørgeguides til interviewene. EVA har orienteret sig i relevante materialer vedrørende DSA-forløbet, som Albertslund Kommune har stillet til rådighed. Materialerne består af resultater fra en spørgeskemaundersøgelse blandt lærere, der har deltaget i DSA-forløbet, Rambøll Managements midtvejsevaluering af partnerskabsprojektet, kursusprogram for DSA-forløbet, materiale om lærernes vurderinger af kurset "De gode historier" og Complexitets evaluering fra 2010 af undervisningen af tosprogede elever i Albertslund Kommune.

EVA har gennemført et gruppeinterview med skoleledelsen på Herstedlund Skole. Fokus i interviewet var ledelsens rammesætning i forhold til DSA-forløbene. Hvilke faktorer muliggør ifølge ledelsen, at lærerne formår at forankre deres viden fra DSA-forløbene i praksis og videndele med kolleger? Hvilken rolle spiller ledelsen i forankringen af viden fra DSA-forløb i praksis?

EVA har gennemført fokusgruppeinterview med to grupper af lærere, der har deltaget i Herstedlund Skoles DSA-forløb. Formålet med fokusgrupperne var at afdække evalueringens evalueringsspørgsmål om, hvordan lærerne omsætter den viden, de har fra DSA-forløbene, hvordan denne viden spredes til de øvrige lærere, og hvilken betydning lærerne vurderer, DSA-forløbet har for eleverne. Med fokusgruppemetoden var det muligt for deltagerne at spejle og perspektivere hinandens erfaringer, og på den måde har vi fået et nuanceret og dybdegående indblik i lærernes oplevelser med DSA-forløbene. De to fokusgrupper blev sammensat, så den ene bestod af seks lærere, der har deltaget i forløbet som lærere for 5. årgang, mens den anden bestod af fem lærere, der har deltaget i forløbet som lærere for 7. årgang. I andet fokusgruppeinterview deltog både lærere, der havde deltaget første forløb (skoleåret 2010/11) og andet forløb (skoleåret 2011/12).

Side
2/11

2. Baggrund for indsatsen vedrørende DSA

"Lærerne skulle have et kompetenceløft for at blive bedre til den disciplin i alle fag, som hedder DSA. Så det ikke kun er dansklærernes opgave at sørge for det, men det er sådan set også engelsklæreren og geografilæreren, der har et aktiv i det. Det skulle gøres mere praksisnært og ikke nødvendigvis et meget tungt indlæringsteoretisk skoleridt, men mere "Hvad er det, der skal ske ude i klassen?""

Sådan beskriver ledelsen på Herstedlund Skole formålet med, at lærerne som en del af Partnerskabsprojektet mellem Albertslund Kommune og Integrationsministeriet skulle deltage i forløb om DSA.

Skoleledelsen fremhæver, at et vigtigt formål med kurset var, at lærerne umiddelbart skulle kunne bruge det, de havde lært i deres undervisning efterfølgende. Således var det vigtigt, at kurset ikke blot gav lærerne en teoretisk indføring i DSA, men at de via aktionslæringsforløbet fik redskaber til at bruge det, de havde lært, i praksis.

I projektets opstartsfasen vurderede skoleledelsen, at det var helt centralt, at de som ledelse fik lov at få stor indflydelse på, hvordan DSA-forløbet blev sammensat, og hvad fokus for forløbet var. På den måde blev sammenhængen til den virkelighed og de udfordringer, der findes på Herstedlund Skole, taget alvorligt. Dette skulle sikre, at lærerne fik et meningsfuldt kursus og et kursus, der var tilrettelagt i forhold til netop de behov, ledelsen oplever på skolen.

3. Omsætning af viden fra DSA-forløbet til undervisningen

Som et centralt formål med DSA-forløbet står, at lærerne ikke blot skal opnå en teoretisk viden om DSA, men at de får redskaber til at omsætte denne viden til deres undervisningspraksis. Skoleledelsen fortæller i interviewet, at lærernes omsætning af det lærte har været helt afgørende for, hvordan ledelsen i samarbejde med partnerskabet og med underviserne på DSA-forløbet har valgt at tilrettelægge DSA-forløbet.

I dette afsnit beskrives, hvordan lærerne vurderer, at de har omsat den viden, de har fra DSA-forløbene til deres undervisningspraksis.

To forståelser af DSA's betydning for undervisningen

Fokusgruppeinterviewene med lærerne peger på, at der hersker to divergerende tilgange til, hvordan det er lykkedes at omsætte det lærte fra forløbet til praksis. I den ene tilgang anser lærerne det, de har lært, som helt essentielt og grundlæggende for, at deres elever får udbytte af undervisningen. I den anden tilgang anser lærerne ikke det, de har lært, som en grundlæggende præmis for undervisningen. Lærerne ser snarere det lærte som noget, de kan gribe til, når de finder det muligt og oplever, at der er tid til det.

En lærer beskriver – som et eksempel på den første tilgang - sin opfattelse af, hvordan det lærte fra forløbet er grundlæggende for hendes undervisning i dag:

“Hvis vi skal til at proppe DSA ind over alle fag, så tager det mere tid, og så når vi mindre. Men hvis vi slet ikke gør det, så når vi ingenting”.

Side
3/11

Læreren beskriver, hvordan hun oplever, at det er en udfordring at få sin nye viden om DSA ind i al undervisning, fordi det tager tid. Omvendt er hun blevet bevidst om, at DSA er en forudsætning for, at eleverne i det hele taget lærer noget.

Nogle lærere udtrykker i modsætning til ovennævnte eksempel – som et eksempel på den anden tilgang -, at de anser DSA som noget ekstra, de skal forsøge at få med ind i en undervisning med skrappe pensumkrav. Nedenfor er eksempler på lærerudsagn, der ligger inden for den anden tilgang:

“Jeg har haft det dilemma, at vi har et fagligt pensum, vi skal nå. Så der er ikke tid til at lægge med sætninger hele tiden, fordi der er et mål, vi skal nå. Skal jeg så prioritere det sproglige arbejde, eller de faglige ting, vi skal nå?”

“Der er ikke tid nok til det (at få DSA ind i alle fag). Jeg kan kigge på sætninger og ord, men så når vi ikke andet. Der er ikke timer til at pille sætninger ud”

Eksemplerne ovenfor illustrerer, at nogle lærere ser DSA som en tidsrøver, der tager tid fra - og underforstået er adskilt fra - deres undervisning i fagene. De ser DSA som noget ekstra, de kan gribe til, når de finder det muligt. På den måde adskiller denne tilgang sig fra den første tilgang, hvor læreren udtrykker, at det nok var svært at få DSA ind i undervisningen, men at hun samtidig ser det som helt essentielt for, at eleverne lærer noget.

Forankringen af DSA i lærernes undervisningspraksis

De udfordringer, lærerne oplever, der er med at få DSA til at blive en forankret del af deres undervisningspraksis, handler om, at de oplever et stort tidspres og mange forskellige krav til, hvad de skal nå som lærere.

I den anden tilgang, hvor lærerne ser DSA som noget ekstra eller noget adskilt fra undervisningen, ser lærerne primært udfordringen i, at de har et stort pensum, der skal nås. DSA opleves i denne tilgang som virksomt, men tager for meget tid fra den fastlagte plan for, hvad der skal nås i undervisningen. Skoleledelsen fortæller også om denne problematik, som de betegner som "skematyranniet". Samtidig fortæller flere lærere, at de oplever DSA som ét tiltag blandt mange, som de skal forholde sig til i hverdagen:

"Vi har lige fået den her skolestrategi... Vi skal op og bevæge os, have fokus på sprog, inkludere osv. Det skal ikke være en undskyldning, men man kan godt blive forvirret og frustreret. Man vil jo også gerne hoppe tabellen osv. Jeg synes, jeg har lært meget af kurset (i DSA), men jeg tillader mig også ikke at blive frustreret over, at jeg ikke altid kan putte det ind".

En anden udfordring, som nogle lærere fremhæver, er, at de står over for en vanskelig gruppe af elever. En af lærerne vurderer, at det måske ligefrem er urealistisk at anvende det lærte fra DSA-forløbet i forhold til den elevgruppe, der findes på skolen:

"Jeg ved ikke om det er en undskyldning for den her skole. Men underviserne på kurset havde ikke erfaring med at undervise hos os".

Side
4/11

Læreren her vurderer således, at den elevgruppe, der findes på skolen, er særlig vanskelig og måske kræver en anden tilgang, end den, hun er blevet undervist i på kurset i DSA.

En anden årsag til, at nogle lærere endnu ikke oplever, at DSA er blevet en fast del af deres undervisning som en grundlæggende præmis, er, at de endnu ikke oplever, at "det sidder på ryggraden". En lærer fortæller:

"At vi har været på kurset er ikke det samme som, at det er implementeret. Jeg skal gøre mig umage. Det er ikke på ryggraden. Det skal prioriteres, hvis det ikke bare skal løbe ud i sandet. Hvis du spurgte mig lige nu, så er det ikke det, der er højest på dagsordenen, for der er tusind andre ting, vi prøver at få styr på."

Dette står i modsætning til, at ledelsen i interviewet giver udtryk for, at de oplever, at lærerne nu anvender det lærte fra forløbet, og at de ikke længere er i en implementeringsmen snarere en driftsfase. En repræsentant fra ledelsen siger:

"Nu er det (DSA) ikke længere noget særligt. Nu er det noget man gør. Det er vældig tilfredsstillende,... Det er blevet forankret på en helt anden måde. Det var noget nyt og særligt, og der var en særlig 'hype' omkring det. Nu kommer det mere over i en driftsfase."

Mens ledelsen altså har en fornemmelse af, at den viden, lærerne har fået fra DSA-forløbet er forankret i deres praksis, oplever lærerne, at der endnu er mange udfordringer. Flere lærere oplever, at der er et stort spring mellem at være på kursus og så komme tilbage og

skulle anvende det lærte i en hektisk hverdag. Arbejdet med DSA i fagene kræver tid, og nogle lærere vurderer også, at det kræver, at der læres imellem og på skolen gøres en indsats for at fastholde det lærte.

I interviewene peger lærerne selv på følgende forhold, der kunne være til gavn for forankringen af DSA i deres undervisningen efter DSA-forløbet:

- At der bliver afholdt en ekstra kursusgang i DSA-forløbet, fx efter et halvt år, hvor fokus er på, hvilke erfaringer lærerne har fået med at implementere DSA i deres undervisning.
- At skoleledelsen giver klare rammer til, hvordan lærerne skal arbejde videre med DSA i deres undervisning, fx ved at sætte fokus på temaet på møder og i ledelsens løbende sparring med teamene.
- At lærerne sørger for at have DSA og erfaringerne med DSA i praksis med som fast tema på teammøder.

DSA som fokus på sprog og som et led i undervisningsdifferentiering

Selvom nogle lærere udtrykker vanskeligheden ved at få det lærte fra DSA-forløbet ind i deres undervisning, er der dog elementer fra DSA-forløbene, som flere lærere fortæller, de ofte gør brug af i undervisningen. Det drejer sig særligt om forståelsen af, hvor vigtigt sproget og for forståelsen er i undervisningen, men også om, hvordan DSA kan ses som et led i undervisningsdifferentiering.

Et af de elementer fra undervisningen, som lærerne fortæller, at de har fået et helt nyt fokus på, er, hvor centralt sprog og for forståelse er for elevernes udbytte af undervisningen. En lærer fortæller, hvordan DSA-forløbet har gjort hendes fokus på ord til en vigtig del af undervisningen:

“Jeg har gjort det til en vane at snakke om ord i timerne. Mere end jeg har gjort før. Jeg har lavet en ordbank i klassen, hvor jeg skriver nye ord hele tiden. Det er det, jeg har fået med fra kurset. Hvis andre lærere gør det, så tror jeg, at vi får rykket meget”.

DSA kommer i denne forståelse særligt til at handle om, at lærerne skal gøre meget ud af for forståelsen i undervisningen. Ved at fokusere på ordene, deres betydning og kontekst får eleverne et større udbytte af undervisningen. Denne forståelse er udbredt blandt flere af lærerne på tværs af fag.

En anden forståelse af DSA, som DSA-forløbet har givet nogle af lærerne, er, hvordan DSA kan ses som et led i undervisningsdifferentiering. En lærer fortæller, at hun bevidst vælger de sværere fagtekster i stedet for som tidligere at vælge dem fra og tilbyde lettere udgaver, ”pixi-udgaver”. Hun har fået fokus på, at det er vigtigt, at eleverne lærer fagsproget at kende gennem de lidt vanskeligere tekster. Samtidig er hun bevidst om, at eleverne kan få noget ud af den svære fagtekst, når hun som lærer er opmærksom på, at nogle kan have sværere ved at forstå den en andre. Denne forståelse af DSA ligger tæt op ad den, der er formuleret i Fælles Mål for dansk som andetsprog. Her fremhæves det, at eleverne ofte vil være på forskellige steder i deres dansktilegnelse, og at behovet for undervisningsdifferentiering derfor er stort i klasser med tosprogede elever.

Når DSA på denne måde ses som et led i undervisningsdifferentiering, bliver det også klart for lærerne, at det ikke blot er de tosprogede elever i klasserne, der har gavn af DSA. Flere lærere fremhæver, at de oplever, at andre elevgrupper end de tosprogede har stor gavn af det særlige fokus, lærerne har fået på sprog. En af lærerne fortæller, at et flertal af eleverne på skolen er "sprogfattige" uanset om de er tosprogede eller ej. Lærerne har indtryk af, at en stor del af eleverne kommer fra hjem, hvor der ikke bliver talt meget og med et nuanceret sprog. Derfor har disse elever også gavn af, at man fra skolens side har fokus på sprog.

Ny forståelse for modersmålets betydning

Et andet element fra DSA-forløbet, som lader til at have gjort stort indtryk på flere af lærerne, er forståelsen af elevernes modersmål som essentielt for, at de får et udbytte af undervisningen. Nogle lærere fortæller, hvordan kurset gav dem et helt andet syn på modersmålets betydning.

En lærer fortæller, hvordan hun blev opmærksom på, at det væsentligste for eleverne er, at der bliver talt med dem derhjemme – om det så foregår på dansk eller et andet sprog, betyder mindre. Læreren fortæller, at hun nu råder forældrene anderledes, end hun gjorde tidligere:

"Vi har jo altid sagt til forældrene, at de skal tale dansk hjemme. Nu ved vi, at det er vigtigt, at de har et modersmål, hvor de forstår begreberne, og hvor de kan sætte navne på forskellige ting. Det var totalt nyt. Sådan har jeg aldrig set på det før. Nu siger vi ikke "Tal dansk derhjemme!", men "Tal med jeres børn!".

Side
6/11

Lærerne fortæller i interviewene om vigtigheden af, at eleverne får brugt deres modersmål, da dette gør dansktilgængelsen nemmere. Modersmålet – og den hyppige brug af dette – bliver således set som en ressource frem for en hindring i forhold til at lære dansk.

Den nye forståelse af modersmålets betydning, har også fået den betydning, at lærerne er åbne over for, at eleverne kan bruge hinanden i undervisningen. De kan hjælpe hinanden med, hvad ordene hedder på deres modersmål og på den måde få brugt sproget mere aktivt. En lærer fortæller, hvordan der bliver brugt mange sprog i undervisningen nu:

"Det er ok at sige højt, hvad hund hedder på kurdisk i en engelsktime!"

Tydelige mål for undervisningen

Et andet element fra DSA-forløbet, som flere lærere fortæller, de gør brug af i deres daglige undervisning, er at sætte tydelige mål for undervisningen. Som en del af kurset, har der været fokus på, hvordan undervisningen kan tilrettelægges ud fra Fælles Mål. Men lærerne har desuden fået fokus på, at det kan være gavnligt at præsentere eleverne for målene. Lærerne fortæller, at de ofte indleder undervisningen med at skrive målene for dagens/timens undervisning op på tavlen. I løbet af undervisningen vender de tilbage og ser på målene, og i afslutningen af timen samler de op på, om de har nået det, der var målet. To lærere fortæller, hvordan de arbejder med at sætte mål for hver undervisningsgang og hvilket udbytte, de fornemmer, der er:

"Jeg lavede tidligere en plan for hele faget, eller for alle de timer, jeg skulle have dem. Nu laver jeg det for den enkelte time, så de ved, hvor vi skal hen. Det bliver mere klart for eleverne, hvad målet er, hvor det er, at vi skal hen med det, vi lærer"

...

"Det prøver jeg også. Jeg giver dem et formål. De fastholder koncentrationen: "Aha, det er den vej vi skal". Det er ret banalt, men det virker. De bliver mere opmærksomme på, om vi nu når derhen".

Flere lærere vurderer således, at det at sætte mål for den daglige undervisning er med til at skærpe elevernes koncentration og til tider også motivation for at følge med i undervisningen. Lærerne fremhæver, at struktur og tydelighed kan være særligt vigtigt for den elevgruppe, der findes på Herstedlund Skole. Der er flere elever for hvem, skolen er det mest stabile, der findes i deres hverdag. Dette kalder på – som en af lærerne fremhæver det -, at lærerne er særligt opmærksomme på at skabe struktur, stabilitet og genkendelighed i undervisningen.

Forskelle mellem fag

Ledelsen fortæller, at de oplever, at lærerne på tværs af fag har fået øjnene op for, at DSA er gavnligt:

"De har fået en helt anden opmærksomhed på, at det (DSA) er en særskilt disciplin, som man også skal have med i sine overvejelser som mere traditionel faglærer. Det er ikke kun dansklærernes opgave at sørge for, at børnene forstår det, de læser".

Flere lærere fortæller ligeledes, at DSA-forløbet har givet dem en ny forståelse af, at DSA er en vigtig dimension i alle fag. Nogle af dansklærerne fortæller desuden, at de måske ikke har lært så meget ny teori på kurset, men at det har været af stor betydning for dem, at de øvrige faglærere er blevet gjort bevidst om, hvor vigtigt sprog og forforståelse er i alle fag.

En matematiklærer fortæller, hvordan fokus på ordene og forståelsen af alle ord i en tekst er vigtig:

"... Tidligere skulle de (eleverne) mere fokusere på de enkelte ord, de skulle bruge i en matematikopgave. Men jeg har fået øjnene mere op for, at de skal forstå den almene betydning".

Matematiklæreren er altså blevet bevidst om, at eleverne kan blive bremsede i deres løsning af de matematiske opgaver, hvis de ikke har forstået de tekster, opgaverne er bygget op omkring.

Lærerne fortæller dog som nævnt også om, hvordan de oplever udfordringer i at få det, de har lært fra DSA-forløbet, ind i undervisningen. Udfordringerne er forskellige fra fag til fag. En lærer fortæller, at han oplever, at der i nogle fag er mere tid til at koncentrere sig om ordene, mens det er vanskeligere at få ind i andre fag.

"Matematik og samfundsfag indeholder meget fagsprog. Men der er mere tid i samfundsfag til at gå ind i de forskellige terminologier. I matematikken er der igen pensumkrav, og der er grænser for, hvor lang tid der kan bruges."

I ovennævnte citat er det igen kravet om at nå pensum, som læreren ser som en hindring for at bruge tid på forforståelsen.

4. Elevernes udbytte af DSA-forløbet

En central målestok for, om DSA-forløbet har styrket andetsprogs-pædagogikken på Herstedlund Skole er, om eleverne har fået udbytte af, at lærerne har været på kursus. Afsnittet viser, at lærerne har svært ved at sætte fingeren på, hvordan de kan mærke, at DSA-forløbet har ført til, at eleverne får større udbytte af undervisningen. De fornemmer dog, at elevernes interesse har ændret sig. Skoleledelsen peger desuden på, at resultaterne nok først vil være at se ud i fremtiden.

Interviewene viser, at lærerne har svært ved at vurdere, om eleverne har fået gavn af det, lærerne har lært af DSA-forløbet. De nævner, at de har svært ved at adskille det, de har med fra DSA-forløbet fra andre indsatser over for eleverne i den daglige undervisning. Dog nævner nogle af lærerne, at DSA-forløbet har fået betydning for elevernes interesse for at tale om ord, de ikke forstår, i undervisningen. En lærer fortæller, at det er blevet mere legitimt blandt eleverne at sige, at der er et ord, man ikke forstår:

"Jeg tror, at de (eleverne) spørger mere til ord, de ikke har forstået. De tør spørge mere. De har faktisk udviklet en følsomhed. De er blevet mere opmærksomme og de ved, at ingen griner. Selvom det er helt almindelige ting, de ikke forstår. De føler sig generelt mere trygge."

Citatet illustrerer, at eleverne dels selv er blevet mere opmærksomme på ord og deres betydning og dels, at de er blevet mere trygge ved at udstille deres egen usikkerhed over for ordene. En lærer fortæller desuden, at hun roser og opmuntrer eleverne, når de spørger om ord.

I forbindelse med den nye forståelse for modersmålet, som flere lærere vurderer, de har fået, kan de også mærke, at eleverne agerer anderledes nu end tidligere. En lærer beskriver, hvordan eleverne hjælper hinanden på deres modersmål:

"De snakker på kryds og tværs. De kan bruge hinanden til at få forklaret ordet. Det er noget, som flere børn kan have gavn af. At det ikke kun er læreren, der snakker".

Ved at snakke med hinanden og bruge deres modersmål, får eleverne brugt sproget mere aktivt, end det tidligere var tilfældet.

Skoleledelsen fremhæver ligesom lærerne, at det er vanskeligt på nuværende tidspunkt at vurdere, om eleverne har fået udbytte af lærernes deltagelse i DSA-forløbet. Ledelsen nævner, at læseresultaterne, der er lavet på 6. og 8. klassetrin har været "pæne". Men at det nok er "lidt for tidligt at snakke om, at der er en forankret effekt allerede nu".

5. Spredning af viden fra DSA-forløbet til øvrige lærere

Et formål med, at en stor gruppe af lærere skulle deltage i DSA-forløbene var desuden, at den viden, de opnåede, ville sprede sig til de øvrige lærere på skolen. Afsnittet viser, at lærerne har haft stor glæde af at deltage i DSA-forløbet sammen med deres kolleger i teamet. Dertil kommer, at lærerne vurderer, at det endnu primært er de lærere, der har deltaget i DSA-forløbet, der har fået gavn af det. Lærerne oplever, at det er vanskeligt at sprede den viden, de har opnået, til de øvrige lærere, uden at der er formelle rammer for det.

Videndeling med teamet

Lærerne har deltaget i DSA-forløbet sammen med deres årgangsteam i enten 5. eller 7. årgang. Skoleledelsen fortæller, at hensigten har været at lave en særlig indsats for mellemtrinnet og så styrke modtagelsen i udskolingen ved også at inddrage lærerne på 7. årgang.

Lærerne vurderer, at det har været af stor værdi, at de har været på kursus sammen med deres team. Dels har det betydning for, at lærerne i teamet kender hinanden godt og er trygge ved hinanden og dels har det den betydning, at de lettere har kunnet arbejde videre med det, de har lært på kurset, bagefter.

"Når man er af sted som team, så får man et fælles sprog. Man skal ikke hjem og forklare".

En lærer beskriver det som, at man i teamet har *"en fælles platform at tale ud fra"* og en anden fortæller, at det er *"en stor ting"* at få *"lov at fordybe sig med samarbejdspartnere fra hverdagen... Det gør det lettere at rykke på nogle ting, når man gør det i fællesskab"*.

Ledelsen fortæller også, at de oplever, at lærerne har haft stor gavn af at deltage i DSA-forløbet sammen med deres team:

"En af sidegevinsterne har været... at man kommer ind og ser de andres undervisning, som man jo ikke har gjort, siden man gik på seminarier, med mindre man er speciallærer. Det tror jeg, har været rigtig gavnligt for mange af teamene. De får et tættere samarbejde omkring dagligdagen. Ikke så meget omkring børnene, for det har de i forvejen, men den faglige del af hverdagen".

Citatet illustrerer, at ledelsen vurderer, at DSA-forløbet kan have styrket teamsamarbejdet omkring undervisningen.

Aktionslæring har været en del af undervisningen i DSA-forløbet. Her har lærerne været inddelt i mindre grupper, hvor de har iagttaget og givet feedback på hinandens undervisning. Lærerne beskriver, hvordan det i starten var *"angstprovokerende"* eller *"nervepirrende"* at skulle have andre med i undervisningen, men at de hurtigt vænnede sig til det. I øvrigt oplevede de at have stor gavn af at kunne diskutere deres undervisning med andre.

Nogle lærere udtrykker et ønske om at have mulighed for at bruge det lærte fra aktionslæringsforløbene i dagligdagen. Fx ved fortsat at kunne iagttage og sparre om hinandens undervisning. Både lærere og skoleledelsen peger på, at dette er svært i en dagligdag, hvor lærernes arbejdstid er meget fastlagt. En lærer fortæller:

”Aktionslæringen var en rigtig god del af kurset. Det virkede operationelt. Men bagefter står man for sig selv med det på en eller anden måde”...”Konceptet skal inkorporeres, så det bliver videreudviklet, og så man bliver bedre til det. Men hvis der ikke bliver givet tid til det efterfølgende, så sker det bare ikke. Der skal gives tid og ledelsen skal sige, at det er sådan vi arbejder her.”

Videndeling med hele lærerkollegiet

Interviewene med lærerne peger på, at udbyttet af DSA-forløbet primært har været hos de lærere, der har deltaget. Viden fra DSA-forløbet har ifølge lærerne selv ikke spredt sig markant til resten af lærerne på skolen. En lærer fortæller:

”Det, der også var med i kurset, var en værdiløftning af sprog. Men det var kun for os, der var af sted. Det kunne være dejligt, hvis sprog havde en større værdi på den her skole, og at det er noget, vi er enige og bevidste om”. En anden lærer supplerer: ”Ja, tænk, hvis det manifesterer sig på skolen!”

Lærerne vurderer således, at hele skolen kunne have gavn af at opnå samme viden, som de har fået af DSA-forløbet. Lærerne peger på, at der ikke har været formelle rammer for at videregive deres viden til de øvrige lærere. Mere formelle rammer – som fx at have temaet oppe på pædagogiske rådsmøder eller lignende – ville desuden kunne hjælpe til, at lærerne kunne fastholde det, de havde lært, efter kurset.

Flere lærere peger på, at DSA-forløbet og det, de har lært, har været svært at videregive uformelt til de øvrige lærere, fordi de øvrige lærere mangler terminologien og den grundlæggende viden om DSA for at kunne blive inddraget i diskussionerne. En lærer fortæller:

”Jeg kunne ikke rigtigt bruge de andre, som ikke havde været på kurset den gang. Der er mange, der ikke kender de begreber”.

Læreren fortæller, at efterhånden som flere af hendes kolleger har deltaget i DSA-forløbet, er de kommet tilbage og har sagt *”Nu forstår jeg, det, du sagde”*. Så efterhånden som en større og større andel af lærerne har deltaget i DSA-forløbet, er der også flere at dele de didaktiske refleksioner med.

De mere uformelle faglige diskussioner har primært fundet sted blandt de lærere, der har deltaget i forløbet:

”Det er i små enklaver, vi har haft diskussionerne. Vi har ikke haft de samme diskussioner på lærerværelset, som vi havde på kurset”.

Nogle af lærerne vurderer, at ledelsen kunne spille en mere aktiv rolle i forhold til at sørge for, at viden blev spredt til alle lærere. Blandt andet at ledelsen med fordel selv kunne deltage i DSA-forløbet for at få indblik i, hvor essentielt DSA er for elevernes læring og dermed for hele skolen.

6. Konklusion og opmærksomhedspunkter

Evalueringen viser, at lærerne har fået viden fra DSA-forløbet, som de formår at omsætte til praksis i undervisningen. De har oplevet forløbet som inspirerende og har fået praktiske redskaber med til at kunne omsætte det lærte.

Blandt nogle lærere hersker den tilgang, at DSA anses som en grundlæggende præmis for undervisningen og en forudsætning for, at eleverne får udbytte af undervisningen. Dog er der også lærere, der har en anden tilgang, nemlig den, at DSA anses som noget ekstra, de kan gribe til, når rammerne tillader det. Disse lærere har endnu ikke inkorporeret DSA som en fast del af undervisningen og oplever et stort pres fra pensumkrav og krav til andre fokusområder, der også skal varetages i undervisningen.

DSA-forløbet har givet lærerne et særligt fokus på sprog og forforståelse i undervisningen af fagene. Nogle ser desuden DSA som et led i at differentiere undervisningen. Dertil kommer, at lærerne som følge af DSA-forløbet har fået et nyt, positivt syn på modersmålets betydning for dansktilegnelsen, som de gør brug af i undervisningen. DSA-forløbet har desuden for flere lærere betydet et øget fokus på at sætte mål for undervisningen og præsentere eleverne for disse mål.

Lærerne har vanskeligt ved at vurdere, om eleverne har fået udbytte af, at lærerne har været på kursus i DSA. Skoleledelsen fremhæver i den forbindelse, at udbyttet nok først vil være at se på sigt. Lærerne oplever dog, at eleverne er blevet mere fokuserede på ord og deres forståelse af disse, og at det er blevet mere legitimt at tilkendegive, hvis der er et ord, man ikke forstår.

Når det kommer til spredningen af den viden, lærerne har fået på kurset, viser evalueringen, at det primært er de lærere, der har været på kurset, der har fået et udbytte. Lærerne fremhæver fordelene i at være på kursus som team og peger desuden på, at det har været vanskeligt at dele deres viden med de øvrige lærere uden formelle rammer for dette.

Konklusionerne giver anledning til følgende fremadrettede opmærksomhedspunkter:

- At der er øget opmærksomhed om rammerne til formel videndeling om det lærte fra DSA-forløbene, herunder forståelsen af DSA's betydning for undervisningen, fx i form af drøftelser på pædagogiske rådsmøder eller lignende.
- At det fortsat prioriteres, at lærerne deltager i DSA-forløbet eller anden relevant kompetenceudvikling vedrørende deres undervisningspraksis i teams for at kunne drage nytte af teamet efterfølgende.
- At det overvejes, om der kan etableres rammer for, at lærerne ind imellem kan praktisere det lærte fra aktionslæringsforløbene, herunder at iagttage og sparre om hinandens undervisning.
- At skoleledelsen også fremadrettet får indflydelse på, hvordan kompetenceudvikling skal gennemføres, så det også i fremtiden er målrettet den kontekst, de er i og opleves som vedkommende.